

Hälsning till Föreningen Vildåsnan

Vid Årsmötet i Göteborg lördagen den 2 mars 2019,
från Therése i Linköpings kloster.

Hälsning till Föreningen Vildåsnan

Vid Årsmötet i Göteborg lördagen den 2 mars 2019, från Therése i Linköpings kloster.

Innan jag tackar *Förningen Vildåsnan* som tilldelat årets *Vegopris* till Linköpings kloster, vill jag först tacka den eller dem som nominerade Linköpings kloster till detta fina pris!

Inte visste jag att måltiderna här i klostret hade fått ”vingar”. Att vår glädje över den gröna, ”paradisiska” maten, spridit sig till en föreningsstyrelsens sammanträdesrum. Beskedet om priset kom därför mycket överraskande och oväntat.

Linköpings kloster ligger, som framgår av namnet, i Linköping. Mitt i staden vid domkyrkans fot alldeles intill Ågatan med sina restauranger och nattklubbar. I klostrets trädgård står ett träd, ett stort gammalt valnötsträd. Det sträcker sina grenar upp mot himlen, in mot klostret och ut över planket mot Ågatan.

I trädet har några ekorrar byggt bo och dem kommer nästan varje morgon till fönsterbrädan i köket när jag äter frukost. Ibland har det också hänt att någon av dem kommit in. Som på långfredagen för några år sedan.

Det full snöstorm ute och Kurre satt på fönsterbrädan och åt i motvind, full av snö i pälsen. Jag öppnade fönstret för att se om han ville komma in och värma sig. Det ville han. Med ett skutt var han inne, vätte omkull Kristusikonen i fönstret och halkade runt på golvet med sina snö blöta tassar. En gäst i klostret hoppade förskräckt upp på sin stol och undrade om jag nu inte låtit ekorrarna komma lite väl nära ändå? Det tyckte inte jag.

I detta valnötsträd ”finns många rum”. Rum, inte bara för Kurre och hans familj, utan även för småfåglar. Dem kommer också till fönsterbrädan på morgonen. Ibland samtidigt som Kurre. Det är fantastiskt att äta frukostgröten med dem alldeles nära. En slags ”vidgad bordsgemenskap”, skulle man kunna säga. En form av klosterkommunitet med både människor och djur. Det låter idylliskt, och det är det. Nästan överkligt så här mitt i staden, men det är faktiskt helt sant. Den som varit här på besök, vet och kan själv berätta om det.

Närheten till djuren runt klostret har varit med och format det klosterliv som sedan 2014 börjat levas här. De växtbaserade måltiderna är ett av flera exempel på det. *Vad* vi äter, *vad* vi serverar till klostrets gäster och *hur* vår livsmedelskonsumtion påverkar, både vår inre och yttre miljö, är levande frågor för oss. Med inre miljö menar jag då inte bara våra kroppar organ och vårt psyke, utan även våra sinnen, vår själ och ande. Det vi matar oss med, påverkar hela vår inre människa.

Med yttre miljö menar jag klimatet, djuren och naturen. *Vad* vi äter påverkar inte bara oss själva, utan alla våra medskapelser.

Detta ger oss både ett ansvar och möjligheter att ta ställning och välja det som står i livets tjänst, det som visa på vår solidaritet och medkänsla med allt som lever.

Klostret strävar efter att laga närodlat och ekologisk mat. Det är inte alltid så lätt och det medför vissa begränsningar. Ett exempel på det är berättelsen om *vitlöken*.

I mataffären här intill finns fyra olika sorters vitlök. Tre av dem är ekologiska och det är bra. Men hur påverkas ekologin av att dessa ekologiska vitlökar odlas i Kina för att sedan transporteras till Sverige? Hur ekologiskt är det egentligen i klimatkrisens tid att köpa en vitlök som transporteras över halva jordklotet? Kan det rent av vara bättre att låta bli? När jag frågade butikschefen det svarade han att det förvisso går att odla svensk ekologisk vitlök, men att det skulle bli mycket dyrare för konsumenten och därför inte var aktuellt för deras butik.

Jag stod inför ett val. Skulle jag fortsätta köpa vitlök från Kina eller inte längre använda vitlök i klostrets måltider för att där igenom, på ett litet sätt kanske bidra till en bättre miljö? Det kan låta som en bagatell, men för mig som älskar vitlök blev det en viktig fråga.

Dessa frågor är stora och komplexa och inte alltid självklara att svara på. Kanske är det inte heller svaren som är det viktigaste, utan snarare att vi hjälper varandra att upptäcka att våra liv hör samman med livet runtomkring och att de val vi gör får konsekvenser. Också ett så litet val som att välja, eller inte välja, en ekologisk vitlök från Kina.

Idag använder klostret i stort sätt enbart närodlat frukt och grönsaker och måltiderna präglas av de råvaror som säsongen har att erbjuda.

Är målet då att helt sluta köpa importerad mat, kanske någon undrar? Svaret är nej. Målet är inte att vara oberoende och självtilräcklig. Vi behöver varandra. Målet är att bli mer medveten om *vad* vi äter, *varifrån* maten kommer och *hur* vår livsmedelskonsumtion påverkar både oss själva och miljön. Därför använder klostret så långt som möjligt växtbaserad och gärna närodlat mat, men också importerade livsmedel som ris, nötter, fröer, kryddor, olja och vin från andra delar av världen. Ölet däremot tar vi hem från ett lokalt bryggeri.

Ett annat exempel på hur närheten till djuren och naturen i staden har påverkat klostrets liv är klostrets böner. Jag tänker på bordsbönen och aftonbönen.

Bordsbönen låter så här och den ber vi med öppna ögon:

Gud, du alla goda gåvors givare.
Tack för gåvorna på bordet.
För färgerna och formerna,
för dofterna, för smakerna.

Tack för skapelsens mångfald,
för tid och växande,
för alla som sått och skördat,
för alla händer och färdvägar.

Forts.

Ära vare du som öppnar din hand,
och mättar allt levande med nåd.
Amen.

I klostrets aftonbön avslutas förbönsdelens såhär:

...

O Gud,
Vi överlämnar våra böner och varandra,
vår stad,
alla människor och djur
som bor och lever här,
i dina barmhärtiga händer.

...

Det vi ber för påverkar i djupet våra hjärtan. Att i bordsbönen titta på potatisen som ligger på tallriken och tacka för de händer som sått, vattnat, skördat och transporterat den hit, påverkar hur jag uppfattar mig själv som mottagare. Om jag är en konsument där maten finns för att tillfredsställa mina behov eller om jag ser mig själv som en del i en lång kedja av förvaltande händer som nu burits fram, likt nattvardens bröd och vin, för att ära Gud och bli mättade av Skaparens rika gåvor. Att tacka Gud för riset och olivoljan från Italien nästan odlar en vänskap till landet och bönderna, fast jag aldrig har eller kommer att möta dem. Jag har funnit att denna mycket enkla bordsbön för mig i riktningen från en attityd av konsumtion till medförvaltarskap.

Att be för djuren här i staden har på liknande sätt också stärkt relationen till dem och påverkat omsorgen och intresset för dem. Märkbart förändrades min attityd när jag började inkludera dem i aftonbönen. Det var som att bönen omedelbart välsignade mig med ett genuint intresse, en nyfikenhet och angelägenhet att lära känna djuren här närmare. Det var inte bara småfåglar i största allmänhet i valnötsträdet. De var ju sparvar, blåmesar och pilfinkar, var och en med sina särarter. Också ekorrarna började framträda på ett nytt sätt. De var är inte längre bara ekorrar. Det var alla olika ekorrar, med unika kroppsbyggnader, ”frisyrer” och till och med, med personliga smaker. Någon föredrog hasselnötter framför paranötter. En annan ville bara äta valnötter medan en tredje föredrog solrosfrön. Att upptäcka detta har varit fantastiskt. Det påverkar inte bara relationen till dem utan också till miljön de lever i. Den miljö vi lever i. Vi andas ju samma luft, ekorrarna och jag. Vi lever i skuggan av samma Träd.

”No man is an island”, skrev den brittiske poeten John Donne (1572-1631). Han menade att vi människor inte var isolerade öar, oberoende av varandra utan att vi hörde ihop. Som lemmar i en och samma kropp, för att använda en av bibelns mer kända bilder.

Jag menar att denna kropp och dess lemmar också är en bild för samhörigheten mellan *alla* levande varelser; människor, natur och djur. Vi är lemmar som är till för varandra; luften och floden, björken och grisen, kycklingen och ekorren, du och jag hör ihop. Vi är viktiga delar i den kropp som är skapelsen. Aposteln Paulus skriver:

Ty liksom vi har en enda kropp
men många lemmar,
alla med olika uppgifter,
så utgör vi,
fast många,
en enda kropp i Kristus,
men var för sig är vi lemmar
som är till för varandra.
Rom 12:4-5

Kroppen består inte av
en enda del utan av många.
Om foten säger:
”Jag är ingen hand, jag hör inte till kroppen”,
så hör den likafullt till kroppen.
Och ögat kan inte säga till handen:
”Jag behöver dig inte”.

Lider en kroppsdel,
så lider också alla de andra.
Blir en del hedrad,
så gläder sig också alla de andra.
1 Kor 12:14-15, 21, 26

Kroppen består inte bara
av en enda del,
lika lite som skapelsen
bara består av en enda art,
utan av många.

Om människan säger:
”Jag är inget djur,
djurens liv angår mig inte”,
så är hon likafullt en del
av samma skapelse som dem.
Och människan kan inte säga till skogen:
”Jag behöver dig inte”.
Eller till den smältande polarisen;
”Jag bryr mig inte.”

Lider en kroppsdel,
så lider också alla de andra.
Lider en del av skapelsen,
så lider också alla vi andra.

Vad är det då som gör att vi fortsätter att leva som om vi vore isolerade öar? Som om luften inte var vår bror, utan en främling. Som om floden inte var vår syster, utan en okänd. Som om grisarnas liv inte angick oss, eller kycklingarnas ”gaskammare” vore en småsak. Så får det inte fortsätta.

Kyrkoläraren Hildegard av Bingen (1098-1179), en av den kristna trons stora inspirationskällor, känd som abbedissa, mystiker och för sin kärlek till naturen och musiken, hon hade säkert velat vara med i *Föreningen Vildåsnan*. Hennes Kristus kärlek visade sig i omsorgen om djuren och naturen. I hennes kloster var det tabu att äta kött. I stället prisade hon de gröna växternas kraft. Maten i hennes kloster skulle vara medicin. Den skulle förebygga hälsa och läka sjukdomar. Hon sade: ”Låt era livsmedel vara era läkemedel och ta hand om kroppen så att själen trivs i den.”

Jag säger: Ta inte bara hand om kroppen! Ta hand om *skapelsen* så att *alla* levande varelser trivs i den! Och jag tror Hildegard nickande instämmer.

En annan inspirationskälla är den amerikanske judiske författaren Elie Wiesel, (1928-2016), känd för trilogin *Natten*, *Gryningen*, *Dagen*. Det var han som myntade uttrycket: ”Kärlekens motsats är inte hat utan likgiltighet”.

Likgiltighet är en mycket farlig sjukdom. Den är rent av livshotande. Vad kan då bota den som insjuknat? Kan kunskap bota från likgiltighet? Inte nödvändigtvis. Dagligen hör vi alarmerande rapporter om smältande polarisar, global uppvärmning och extremvärme. Ändå fortsätter många av oss att leva som om vi inte hade hört.

Likaså har många idag kunskap om djurindustrins baksidor, ändå fortsätter de allra flesta att köpa billigt kött från slakterier där djur får illa. Detta visar att kunskap om tingens tillstånd inte per automatik förändrar vårt beteende, vad prioriterar och vad vi bryr oss om.

Det som kan förändra våra attityder och sätt att leva, både mot oss själva och mot våra medskapelser är ett *förändrat hjärta*. Vårt hjärta, ur vilka livet själv utgår, som Ordspråksbokens författare så insiktsfullt skriver (Ord 4:23), kan vi inte själva hela, bota, förändra eller nyskapa. Inte ens om vi hade velat och i grunden försökt. Vårt hjärta är som leret på drejskivan, helt i Krukmakarens sårmärkta hand, (Jer. 18). Endast Kristus, den store läkaren, kan bota likgiltighetens dödliga sjuka, ”ta bort stenhjärtat i oss och ge oss ett nytt hjärta av kött”, som profeten Hesekiel skriver, (Hes. 11:19).

”No man is an island” och ingen lem finns bara för sig själv. Ändå faller vi ofta för frestelsen att tro att det vi som enskilda personer gör för att värna djurens och naturens rättigheter, på det stora taget inte gör någon skillnad. Inget är mer fel än det. Det är droppen som urholkar stenen. En enda fjärils fladdrande vingslag, kan starta en process som i slutänden ger upphov till en storm på andra sidan jorden. *En* enda människa kan göra mycket. *Två* kan göra mer och *tillsammans* kan vi sätta nya vindar i rörelse som gör skillnad och förändrar världen.

Tack *Förningen Vildåsnan*, styrelsen och alla medlemmar, för den vind ni satt igång! Tack för den röst ni är och den skillnad ni gör och har gjort genom ert uthålliga och angelägna arbete och ärende. Tack att ni inspirerar andra att ta leva sin tro genom en större omsorg om djuren och medvetenhet om maten.

Tack för *Vegopriset*. För att ni uppmärksammar och synliggör andra "lemmar i kroppen" som delar ert engagemang. Tack för att ni i år valt att tilldela Linköpings kloster detta mycket fina pris och tack också för motiveringen som berörde mig djupt.

Jag vill dela *Vegopriset* med djuren som bor runt klostret, med ekorrharna och småfåglarna i valnötsträdet och med alla klostrets vänner och gäster. Det är tillsammans med dem som klostrets växtbaserade måltider och allt som ryms bakom dem, har vuxit fram.

Låt oss be att vårt lands kloster, komuniteter och retreatmiljöer jämte våra församlingar, hem och egna hjärtan, får växa i kärlek och medkänsla till Guds alla skapade varelser och hitta uttryck som visar att vi hör ihop; människor, natur och djur, som lemmar i en och samma kropp.

All tänkbar välsignelse över er och över vårt gemensamma uppdrag att i detta tjäna och ära allt levandes Gud!

/Therése Olsson, Linköpings kloster 2019

